

**KIRSAL KALKINMADA KADIN KOOPERATİFLERİNİN
ROLÜ: AHATLI KADIN KOOPERATİFİ ÖRNEĞİ
THE ROLE OF THE WOMEN CO-OPERATIVES IN RURAL
DEVELOPMENT: CASE STUDY FOR AHATLI WOMEN CO-
OPERATIVE**

Pelin DEMİRCAN YILDIRIM

Doktora Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Politika

pelindemircan33@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3300-5783>

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi | ETU Journal of Social Sciences Institute
S.11, Ekim | October 2020, Erzurum
e-ISSN: 2717 - 8706

Makale Türü | Article Types : Araştırma Makalesi | Research Article
Geliş Tarihi | Received Date : 24.07.2020
Kabul Tarihi | Accepted Date : 19.10.2020
Sayfa | Pages : 159-170
 : <http://dx.doi.org/10.29157/etusbe.2020.58>

<https://dergipark.org.tr/etusbed>

This article was checked by

 iThenticate

KIRSAL KALKINMADA KADIN KOOPERATİFLERİNİN ROLÜ: AHATLI KADIN KOOPERATİFİ ÖRNEĞİ

Pelin DEMİRCAN YILDIRIM

ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ETÜSBED), S. 11, Ekim 2020, Sayfa: 159-170

ÖZ

Kırsal kalkınmanın sağlanması ve kırsalda kadının güçlenmesi konusunda öne çıkan en önemli modellerden biri kooperatifçiliktir. Kooperatifçilik kavram olarak, aynı amaç doğrultusunda gönüllü olarak bir araya gelen insanların dayanışma suretiyle oluşturduğu ve ekonomik güçlerini birleştirdiği bir işletme modelidir. Son zamanlarda popülerleşmeye başlayan kadın kooperatifleri, kadınların sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının çözümünde bir mücadele yöntemi olarak katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Antalya'nın Kaş ilçesinde yer alan Ahatlı Kadın Kooperatifi'nin istihdam sağlama açısından önemli bir sektör olan tarımın gelişimine yaptığı katkının yanı sıra Antalya'nın kalkınmasında nasıl rol üstlendiğini görmek amacıyla vaka analizi yapılmıştır. Çalışmadaki veriler, kooperatifin internet sitesi üzerinden ve telefon görüşmesi yoluyla elde edilmiştir. Sonuç olarak Ahatlı Kadın Kooperatifi gibi toprağı işleyip üretim yapan bir kooperatifin, tarımın yoğun olarak yapıldığı Antalya'nın diğer beldelerinde çalışan kadınlar için örnek olması ve kadın kooperatifleri sayısının artırılması gerektiği konusunda değerlendirmelerde bulunulmuştur. Kadın kooperatiflerine yönelik sınırlı sayıda çalışma yapılması ve Antalya'daki kadın kooperatifleri arasında Ahatlı Kadın Kooperatifi'nin tarımsal üretim amaçlı kurulması bakımından çalışma önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Kalkınma, Tarım, Kooperatif, Kadın Kooperatifi.

THE ROLE OF THE WOMEN CO-OPERATIVES IN RURAL DEVELOPMENT: CASE STUDY FOR AHATLI WOMEN CO-OPERATIVE

ABSTRACT

One of the most important models that enable the achievement of the rural development and strengthen the socio-economic status of women in rural areas is the practice of co-operatives. Cooperative as a concept refers to a business model in which people come together and unite their power for the same purposes as volunteers in order to act with solidarity. The women's cooperatives, which have started to become popular in recent times, provide contributions as a means of struggle for working out the social and economic needs of women. In this context, a case study was carried out to see how the Cooperative of Women from Ahat located in the Kaş district of Antalya has played a role in the development of Antalya as well as to see its contribution to the development of agriculture, which is an important sector in terms of employment. The data for the study is obtained from the internet page of the co-operative and via phone interviews. As a result, it has been evaluated that a cooperative like Ahatlı Women's Cooperative that cultivates and produces should be an example for women working in other regions of Antalya, where agriculture is intensely carried out, and the number of women's cooperatives should be increased. This study is deemed significant since being one of the few works on women co-operatives and also due to focusing on Ahatlı Women Co-Operative that has been established for the specific purpose of agricultural production.

Keywords: Rural Development, Agriculture, Co-Operative, Women Co-Operative.

Giriş

Kırsal kalkınma, toplumda yaşayan bireylerin daha insanca yaşam koşullarına kavuşturulması amacıyla sadece ekonominin değil, sosyal ve kültürel değerlerin de iyileştirilmesini, değiştirilmesini sağlamaktadır. Bu unsurlar ele alındığında toplumun gelişmesine ve kalkınmasına katkı sağlayan, aynı zamanda kırsal kalkınma politikaları arasında önemli yer tutan kooperatifler bunların başında gelmektedir. Kooperatifler, ortak gaye için bir araya gelen insanların kurdukları işletmeler aracılığıyla, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturdukları örgütlenme modelidir.

Toplumun kalkınmasında ve refah düzeyinin arttırılmasında kooperatifler önemli bir modeldir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde yaşayan insanların, kooperatiflere aktif katılımları desteklenmektedir; özellikle kırsal alanda sürdürülebilirliği sağlamak adına, kadınlara ve gençlere kooperatif kanalıyla destek sağlanmaktadır. Kooperatifler, kadınlara ve gençlere istihdam sağlanması bakımından önemli kuruluşlardır. Son zamanlarda ülkemizde tarım, gittikçe terk edilen bir sektördür. Gençler bu sektörde kalmak istemeyerek göç etmektedirler. Bu nedenle kadınları ve gençleri tarım sektöründe tutmada, kooperatiflere önemli görev düşmektedir.

Kırsal kalkınma deyince akıllara tarım kooperatifleri gelmektedir. Tarım deyince ise akıllara, ilk olarak kırsal kesim ekonomisini ayakta tutan emekçi kadınlar gelmektedir (Yılmaz vd., 2019: 73). Bu kadınlar pek çok sektörde olduğu gibi, tarım sektöründe de ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Dolayısıyla tarım sektöründe çalışan ve tarımsal üretimin tüm faaliyetlerinde yer alan kadınlar nüfusun çoğunluğunu oluşturmaktadır (Serinikli, 2019: 45). Bu da kırsal alanda üretime katılan kadınların, tarım sektöründe daha fazla istihdam edildiği konusunda önemli ipuçlarına işaret etmektedir. Fakat kırsaldaki kadınlar emekleri karşılığında ekonomik açıdan yeterince gelir elde edememekte, öte yandan karar alma süreçlerinde söz sahibi olamamaktadırlar. Bu amaçla kırsaldaki kadın emeğinin tarımsal işgücü dışındaki alanlarda da değerlendirilmesi gerekmektedir (Şengün, 2009: 575). Kadınların sosyal ve ekonomik hayatlarında güçlenmelerini sağlayacak, aynı zamanda ihtiyaçlarını karşılayacak, yoksulluklarını giderecek ve kadının söz sahibi olmasını mümkün kılacak bir örgütlenme modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla, son zamanlarda sosyal ve ekonomik getirilerinin yanında, önemli bir dayanışma örneği olan kadın kooperatifleri popülerlik kazanmıştır (Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEİG), 2018: 5). Fakat ülkemizde kadın kooperatifleri hakkında yeterli bilinç oluşmadığı için kadın kooperatiflerine aktif katılım sağlanamamaktadır. Oysa kadın kooperatifleşmesi kalkınma çözümü olarak

sunulmasının yanı sıra, kadınların karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunların çözülmesinde bir mücadele yöntemi olarak görülmektedir. Bu çalışmada Antalya'nın Kaş ilçesinde yer alan Ahatlı Kadın Kooperatifi üzerine vaka analizi yapılmış ve kooperatifin Antalya'nın kalkınmasına sağladığı katkı değerlendirilmiştir.

1. Türkiye'de Kadın Kooperatifçiliği

Türkiye'de kadın kooperatifçiliği hareketi 2000'li yılların başında kadın işgücünün ekonomiye kazandırılması, kadınların sosyal ve kültürel faaliyetlerinin geliştirilmesi, korunması, desteklenmesi, sağlıklı ve daha gelişmiş bir çevrede yaşamalarını sağlamak amacıyla kadın girişimcilerin artan talepleri doğrultusunda kurulmaya başlamıştır. Bu talepler doğrultusunda kadınların ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarını gidermek amacıyla 2011 yılında "Kadın, Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi" şeklinde tek tip örnek ana sözleşme hazırlanmıştır (Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (GTB), 2012: 11). Yine kadın kooperatiflerine desteğiyle bilinen ve hala çalışmalarına devam eden Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, kadınların ekonomik ihtiyaçlarını gidermek adına başlattığı çalışmalarının sonucunda kadın kooperatifleşmesinin, kadınların sorunlarının çözümüne uygun bir örgütlenme modeli olduğunu belirtmiştir. Kadın kooperatifçiliği, kadınların ihtiyaçlarına ve önceliklerine karşılık vermesi bakımından son zamanlarda hükümet, yerel yönetim, STK'lar ve özel kuruluşların bu alana yönelmesinde etkili olmuştur (KEİG, 2018: 5). Sosyal ve ekonomik hayatın getirdiği gelişmeler neticesinde 2013 yılında, "Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi" adı altında özel bir kadın kooperatifi türü kurulmuştur. Kadın kooperatifleri, diğer kooperatif türleri gibi 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na tabidir. Aynı zamanda Ticaret Bakanlığı tarafından Kanununun 88. maddesi gereğince "Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi Ana Sözleşmesi" hazırlanmıştır (KEİG, 2018: 8).

Ticaret Bakanlığı'nın 2012-2016 yılları arasında Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı'yla kooperatif sektörünü geliştirmek ve kadınların kooperatif çatısı altında birleşmelerini sağlamak amacıyla girişimlerde bulunulmuştur. Sonrasında 2019-2023 dönemini kapsayan yeni bir Strateji Belgesi'nin hazırlanmasına yönelik çalışmalara devam edilmektedir.¹

Kadın kooperatifleri, kadınlar tarafından kurulan ve üyeleri kadınlardan oluşan bir türdür. Kadın kooperatiflerine yönelik literatürde bir tanıma rastlanılmamıştır. Fakat Simurg Kadın Kooperatifleri Birliği (Simurg) kadın

¹ <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/projeler/devam-eden-projelerimiz> /2019 -2023-turkiye-kooperatifcilik-stratejisi-ve-eylem-planı (11 Ocak 2020).

kooperatiflerini "ihtiyaçları ve öncelikleri temelinde hizmet geliştirmek üzere yerel kadın grupları tarafından oluşturulan yapılardır" şeklinde tanımlamaktadır (Duguid vd., 2015: 38).

2. Kırsal Kalkınmada Kadın Kooperatifçiliği: Ahatlı Kadın Kooperatifi Örneği

Günümüz dünyası 1980'li yıllardan sonra küreselleşmenin etkisiyle değişim ve dönüşüm sürecine girmiştir. Ülkeler bu süreçte varlıklarını korumak ve sürdürmek amacıyla sürekli mücadele vermişlerdir. Fakat küreselleşmenin etkisiyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yoksulluk, işsizlik, istihdam gibi pek çok ekonomik sorunla karşı karşıya kalınmıştır. Özellikle işsizlik sorunu çok yüksek boyutlara ulaşmış (T.C. Resmî Gazete, 1995: 3) ve iş bulma umidiyle pek çok insan kırdan kente göç etmek durumunda kalmıştır. Bu süreçten en çok etkilenenler ise kadınlar olmuştur.

Türkiye'de kırsal ve kentsel alanda çalışan kadınların işgücüne katılımlarını değerlendirdiğimizde büyük farklılıklar olduğu görülmektedir. Örneğin, kentlerde ekonomik açıdan daha iyi şartlarda çalışan kadınlar söz konusuysen, kırsaldaki kadınlar tarımda daha zor şartlarda çalışmaktadır. Aynı zamanda, bu kadınlar evdeki sorumluluklarının dışında kırsal ekonomiyi canlandırmada büyük rol üstlenmekle kalmayıp toplumun sosyal ve ekonomik yapısındaki değişimlerine de katkıda bulunmaktadır (Yılmaz vd., 2019: 73). Her ne kadar kadınlar tarım ekonomisine ve bölge kalkınmasına katkı sağlasalar da toplum genelinde değer görmemektedirler. Karşılaşılan pek çok sorunla mücadele ederken yalnız kalmakta ve sarf ettikleri emeğin karşılığını alamamaktadırlar. Bu nedenle kadın kooperatifleri kadınların ekonomik faaliyetleri içerisinde daha az risk taşımalarını ve sosyal hayatlarında daha etkin olmalarını sağlaması açısından önemli bir paya sahiptir (Emiroğlu, 2012: 3). Çünkü kooperatifler, kadınların sosyal ve ekonomik rollerinde değişimin sağlanmasında ve kadınların ekonomik açıdan güçlenmelerini teşvik etmede başarılı bir rol üstlenmektedirler (Aksoy ve Günay, 2018: 79). Aynı zamanda, kooperatifler gelir dağılımının sağlanmasında, yoksulluğun azaltılmasında, istihdam yaratılmasında ve özellikle kırsal alanda sürdürülebilirliğin sağlanmasında önemli bir kalkınma aracıdır. Bu bağlamda kadın kooperatifleri kalkınma açısından son zamanlarda öne çıkan ideal modeller arasında yer almaktadır. Kadın kooperatifleri sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda kadınların karşılaştığı sorunlarla mücadelede önemli bir örgütlenme biçimidir.

Bu nedenle araştırmada, Antalya'nın Kaş ilçesinde yer alan Ahatlı Kadın Kooperatifi'nin Antalya'nın kalkınmasında nasıl rol üstlendiğini görmek

açısından vaka çalışması yapılmıştır. Antalya’da altı adet sınırlı sayıda diyebileceğimiz kadın kooperatifi bulunmaktadır. Kadın kooperatifleri türleri bakımından Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ana sözleşmesine göre hareket etmektedirler. Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi türü altında yer alan kadın kooperatiflerinin çoğu el sanatları, yemek gibi el emeği ürünler yapıp satmaktadır. Tablo 1’de Antalya’da Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifleri gösterilmektedir.

Unvan	Kuruluş Tipi	Türü	Merkezi
Turizm Gıda Çevre	Kooperatif	Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	Antalya/ Muratpaşa
Alanya Koza Ürünleri Ve El Sanatları	Kooperatif	Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	Antalya/ Alanya
Engelliler İle Engelli Çocuk Annelerine Destek	Kooperatif	Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	Antalya/ Konyaaltı
Finike	Kooperatif	Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	Antalya/ Finike
Mutlu Portakal	Kooperatif	Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	Antalya/ Muratpaşa
Ahatlı	Kooperatif	Kadın Girişimi Üretim Ve İşletme Kooperatifi	Antalya/ Kaş

Tablo 1: Antalya Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifleri

Kadın kooperatifleri arasında Ahatlı Kadın Kooperatifi, tarım arazisi üzerinde üretim yapmaları ve yaptıkları ürünleri tüketicilerle buluşturmaları bakımından diğer kooperatif türlerinden ayrılmaktadır.² Bu çalışmanın özgünlüğü, literatürde kadın kooperatiflerine yönelik sınırlı sayıda çalışma olması ve diğer kooperatif türlerinden ayrılan Ahatlı Kadın Kooperatifi’nin ele alınmasıdır.

² <https://ahatli.org/> (12 Ocak 2020).

Vaka çalışması, veri toplama amacıyla kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir. Bir kurumun ve sosyal bir gurubun derinlemesine araştırılması için uygun bir araştırma modeli olarak görülmektedir (Çakan ve Tutar, 2019: 639). Araştırmada özellikle anlatılan durum hakkında onu özel kılan noktaya vurgu yapılır ve çalışma süresince vakanın özellikleri yansıtılmaya çalışılır.

Ahatlı Kadın Kooperatifi, farklı yerlerden aynı amaç için bir araya gelen kadınların yollarının kesiştiği bir kooperatiftir. Kadınlar sahip oldukları 27 dönümlük toprak parçasını hep beraber işleyerek ortak bir yaşamı arzulamaktadırlar. İlk olarak, zirai tekniklerin uygulanması sağlanarak üretim yapmaya başlamışlardır. Asıl uzmanlık alanları şifalı aromatik bitkiler ve bu bitkilerden elde edilen yağlardır. Kadınlar şifa bilgileri arasına yenilerini eklemek istemektedirler. Dolayısıyla asıl amaçlarını “doğayla ve birlikte iç içe yaşamak, üretmek, gelişmek, paylaşmak, çoğalmak” olarak tanımlamaktadırlar. Aynı zamanda, üretim alanları yaratarak, küresel sistemin dayattıklarıyla tüketmenin karşısında olduklarını belirtmişlerdir.³

Ahatlı Kadın Kooperatifi ortakları, yereldeki kadın üreticilerle birlikte hareket etmekte ve bir dayanışma sergilemektedir. Kooperatifin amacı civar köylerde yaşayan kadınların kendi bahçelerinde ürettiği ürünlerin pazarda satılmasından ziyade, büyük şehirlerde doğal olan bu ürünlere ulaşamayanlar için bir köprü olmayı sağlamaktadır. Adrese doğrudan teslim ettikleri gıda kolileri bu dayanışmanın ilk örnekleri olarak gösterilmektedir.⁴ Aynı zamanda evinde sesini duyuramayan ve yaptıklarını gösteremeyen kadınlar için de Ahatlı Kadın Kooperatifi, ortak bir platform yaratarak emeklerinin değerlendirilmesini sağlamaktadır.⁵

Ahatlı Kadın Kooperatifi, topluluk oluşturma çabası üzerine hareket ederken iletişim, doğayı koruma, sosyal sorumluluk, demokratik denetim, özerlik ve bağımsızlık, işbirliği ve dayanışma gibi öncelikleri de göz önünde bulundurarak hareket etmektedir.⁶

Bu çalışma kapsamında Ahatlı Kadın Kooperatifi'nin yönetim kurulu başkanıyla telefon görüşmesi yapılmıştır. Başkan, Ahatlı Kadın Kooperatifi'nin on iş kadınının bir araya gelerek oluşturulduğunu ve kooperatifin tarım arazisi satın aldığını belirtmiştir. Kooperatif iki yıllık yeni bir kooperatiftir. Dönemsel olarak iş planı yapılmaktadır. Kooperatif arazilerinin yeni alınması nedeniyle üretim tam olarak yapılamamaktadır. Fakat kooperatif başkanının kendine ait

³ <https://ahatli.org/biz-kimiz/> (12 Ocak 2020).

⁴ <https://ahatli.org/yereldeki-ureticiyi-destekliyoruz/> (12 Ocak 2020).

⁵ <https://ahatli.org/el-emegi/> (12 Ocak 2020).

⁶ <https://ahatli.org/> (12 Ocak 2020).

altı dönümlük arazisinde kendilerine yetecek kadar ürün elde edilmektedir. Kooperatif, pek çok bitkinin toprakla uyumunu da araştırmaktadır. Aromatik bir bitki olan ekinezyanın toprakla uyumlu olduğunu ve verim alındığını tespit etmişlerdir. Ayrıca kooperatif, önemli bir satış mağazası ile bu bitkinin satışı konusunda anlaşarak ürünün raflarda yer almasını sağlamıştır. Yapılan görüşmede kooperatif başkanı, dönem içerisinde on sekiz bitkinin daha deneneceği ve toprak ile iklimle uygun olanların üretileceğini ifade edilmiştir. Bu açıklamalardan yola çıkarak, aslında bir ürünü elde etmede farklı disiplinlerin katkısının da önemli olduğunu görmekteyiz. Bu çaba sadece bölge halkına değil, tüm ülkenin kalkınmasına da katkıda bulunmaktadır. Çünkü elde edilen bitkilerin hangi toprakla uyumlu olduğunun görülmesi, farklı bölgelerdeki benzer topraklarla eşleştirilmesini sağlayabilir. Dolayısıyla, bu durum, aromatik bitkilerin diğer şehirlerdeki topraklarda uygulama alanı bulmasına yol açabilir.

Genel olarak değerlendirdiğimizde, kadınlar kendilerinin yönetici olduğu ortamda pekâlâ üretme, kazanma, dayanışma ve sorumluluk sahibi olma gibi konularda da yeteneklidirler. Aynı zamanda ihtiyaçları temelinde hizmet geliştiren kadınlar, ekonomik ve sosyal açıdan sorunlarla mücadele ederken yaşadıkları topraklarda üreterek hem kadınların hem de toplumun kalkınmasında önemli rol oynamaktadırlar. Kalkınma, sadece toplumdaki bireylerin ekonomik açıdan gelir seviyesinin artırılması olarak değil, sosyal ve kültürel açıdan da iyileşmesi olarak da tanımlarken (Çetin, 2009: 39), kadın kooperatifleri tarım alanında çalışan kadınlara iş sahası yaratmasının yanında, sosyal anlamda da güçlenmelerini sağlamaktadır. Dolayısıyla, Ahatlı Kooperatifi'nin, tarımsal amaçlı kadın kooperatifi olması bakımından diğerlerinden ayrıldığını ve kırsal kesimdeki kadınlara avantaj sağladığını söylemek mümkündür (Sönmez, 2010: 10). Kadın kooperatifleri, kırsaldaki kadınların emeğinin değerlendirilmesinden, kadınların toplum ve aile baskısından kurtulmasına, kadının gelirden pay almasına, söz sahibi olmasına, sürdürülebilir tarım faaliyetlerinin sağlanmasına, istihdamın artırılmasına ve kırdan kente göçün önlenmesine kadar pek çok açıdan katkı sağlamaktadır. Fakat kadınların birçoğu bu avantajlardan habersizdir ve kadın kooperatifleri hakkında yeterli bilgiye sahip değildir. Bu nedenle, Ahatlı Kadın Kooperatifi gibi kırsal alanda tarımsal amaçlı kadın kooperatiflerinin sayısı artırılmalıdır ve kadınlar kooperatifler hakkında bilinçlendirilmelidir.

Antalya, tarım sektöründe istihdam sağlaması açısından Türkiye ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Antalya'nın 365.248 hektar olan tarım arazisinde 50.667 hektarında açık ve örtü altı sebze, 551 hektarında süs bitkileri

74.787 hektarında meyvecilik, 184.867 hektarında ise tarla bitkileri tarımı yapılmaktadır.⁷ Bu nedenle tarımın yoğun olarak yapıldığı ve kadınların tarım sektöründe çokça yer aldığı Antalya ilinde, Ahatlı Kadın Kooperatifi gibi faaliyet gösteren kadın kooperatifleri sayısı arttırılmalıdır.

Tarım sektöründe istihdamın payı son 25 yılda yaklaşık %55 azalmasına rağmen halen çalışan 5 kişiden biri tarımda istihdam edilmektedir. Ayrıca Türkiye’de çalışan her 3 kadından birinin tarım sektöründe istihdam edilmesine rağmen, kırsaldaki kadının örgütlenme noktasında geri planda kaldığı görülmektedir. (Kızılarlan, 2016: 30-35). Dolayısıyla, kooperatifler istihdama, gelişmeye ve ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Bu nedenle kooperatifleşme, tarım sektöründe yer alan kadınların örgütlenmesinde etkili bir araç olarak görülmektedir. Çünkü kadınlar örgütlendiği zaman, yönetici konumunda olma, Çiftçi Kayıt Sistemi’ne dâhil olarak daha fazla destekten faydalanabilme, kaynaklara daha fazla ulaşabilme, pazarlama sürecinde daha aktif yer alma, özgüvenin artması, dayanışmayla ekonomik birlikteliğin sağlanması, farkındalıklarının arttırılması ve çağdaş üretim tekniklerini kullanarak verimlilik artışının sağlanması sonucunda kırsal kalkınmada yerini alabilirler (Kızılarlan, 2016: 35).

Sonuç

Kırsal alanda kalkınmanın sağlanmasında en önemli yollardan biri, kadınların kooperatif kanalıyla örgütlenmeleridir. Kadının kırsalda tarım alanlarında üretime yaptığı katkılar ve ülkenin kalkınmasına sağladığı hizmetler göz ardı edilemez. Bu bağlamda kırsalda kadına sağlanan her destek, her proje, kadının güçlenmesini ve gelişmesini sağlayacaktır. Özellikle Antalya gibi tarım yoğun bir ilde kadın kooperatiflerinin sayısı yetersizdir. Çünkü bir bölgenin kalkınması için kooperatiflere ihtiyaç vardır. “Kooperatifler kırsal kalkınmada büyük rol oynarlar. Tahminlere göre küresel tarım ürünlerinin %50’sinin kooperatifler aracılığıyla pazarlanmaktadır.” Ayrıca “tarımsal kooperatifler ekonomik üretime kadınların katılmalarını da teşvik ederek kırsal kalkınmanın arttırılmasını sağlarlar.”⁸

Buradan hareketle çalışmada kırsal alanda kadının örgütlenmesini arttıracak, kadınlar ve yerel yönetimler açısından farkındalık yaratacak, Antalya’nın Kaş ilçesinde yer alan Ahatlı Kadın Kooperatifi analiz edilmiştir. Tarımsal üretim amaçlı kurulan Ahatlı Kadın Kooperatifi Yönetim Kurulu

⁷ <https://antalya.tarimorman.gov.tr/Menu/75/Antalyada-Tarim> (12 Ocak 2020).

⁸ <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/> kooperatif-nedir (12 Ocak 2020).

Başkanı'nın da ifade ettiği gibi, kırsala yatırım yapıp, kadınlarla bir arada üretip, birlikte hareket etmeyi gözetmek kalkınma için önemlidir. Kooperatifin gelecek faaliyetleri arasında üretim alanını genişletmeye yönelik çalışmalar yer almaktadır. Bunun yanı sıra bilim insanlarının, tarıma, kooperatifçiliğe ilgi duyan öğrencilerin araştırma yapabilmeleri için misafir evleri kurmak istediklerini de ifade etmişlerdir. Bu anlamda aslında kalkınmanın çok boyutlu bir hal aldığı gözler önüne serilmiştir.

Antalya'nın pek çok tarım havzası mevcuttur. Bu havzayı kapsayan ilçelerin çoğunda tarım alanları vardır ve çoğunlukla kadınlar istihdam edilmektedir. Türkiye'de tarım sektöründe çalışan kadınların %49'u ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır (Kızılarıslan, 2016: 35). Dolayısıyla Ahatlı Kadın Kooperatifi gibi tarım amaçlı kadın kooperatiflerinin kurulması Antalya'nın pek çok diğer tarım yapan belde ve köyleri için de önerilmektedir.

Kadın emeğinin değerlendirilmesi açısından kadın kooperatifleri önemlidir. Aynı zamanda kooperatiflerin temel ilkelerinden biri olan toplumsal sorumluluk ilkesi çerçevesinde, kooperatif üyeleri buldukları bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına önemli derecede katkı sağlamaktadır (Çetin, 2009: 39). Kadınlar, dayanışmacı ve sürdürülebilir bir kalkınma yaklaşımı ile herkes için işleyecek ekonomiler yaratır. Dolayısıyla, kadınların kooperatif kurmalarının desteklenmesi, kadın kooperatifleri hakkında bilgilendirilmesi ve kadınlara yerel yönetim işbirliğiyle eğitimler sunulması gerekmektedir. Hukuki düzenlemeler kadın kooperatiflerini geliştirici ve destekleyici hale getirilmelidir. Bununla birlikte kadın kooperatiflerinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında kamu teşvikleri arttırılmalıdır. Kadın kooperatiflerine sağlanan desteğin işlevsellik kazanması ve doğru yere ulaşması noktasında denetlemeler etkin bir şekilde yapılmalıdır. Ayrıca ülkemizde tarımsal kalkınma kooperatiflerine sağlanan desteğin kırsal alanlarda faaliyet gösteren kadın kooperatiflerine de sağlanması, kalkınma politikaları açısından önemlidir. Kalkınma politikalarının planlanması aşamasında kadın kooperatifleri dahil edilmelidir.

Kaynakça

Ahatlı Kadın Kooperatifi (t.y). *Ahatlı Kadın Kooperatifi*. <https://ahatli.org/> (12 Ocak 2020).

Ahatlı Kadın Kooperatifi (t.y). *Biz Kimiz?*. <https://ahatli.org/biz-kimiz/> (12 Ocak 2020).

Aksoy, A. D. ve Günay, G. (2018). "Türkiye'de Kadın Kooperatifçiliği". *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53 (1), 77-90.

Çakan, S. ve Tutar, H. (2019). "Aile İşletmelerinde Strateji Belirleme: Bir Durum Çalışması". *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 631-650.

Çetin, H. (2009). "Kalkınma Sürecinde Kooperatifçiliğin Sosyal Ekonomik ve Demokratik Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme". *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4 (2), 35-50.

Duguid, F., Ph.D. Durutaş, G., ve Wodzicki, M. (2015, Aralık). *Türkiye'de Kadın Kooperatiflerinin Mevcut Durumu*. USA: The World Bank. <https://documents.worldbank.org/curated/en/683371485321510204/pdf/112242-WP-PUBLIC-Rapor-ENG.pdf> (12 Ocak 2020).

Emiroğlu, M. (t.y.) *Kooperatifçilik & Kadın Kooperatifleri*. <https://ticaret.gov.tr/data/5d41e48b13b87639ac9e02df/7458fc6b5805cfbbaf4a3f0d76ad0bf5.pdf> (12 Ocak 2020).

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü (2012, Aralık). *Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri*. <http://koop.gtb.gov.tr/data/51f7a6fe487c8e14b4454624/Kooperatif%C3%A7ilik%20ve%20Kad%C4%B1n%20Kooperatifleri%20Kitap%C3%A7%C4%B1k%2018.12.2012.pdf> (12 Ocak 2020).

KEİG. (2018). *Kadın Kooperatifleri Kılavuzu*. İstanbul: Keig Yayınları.

Kızıllarlan, N. (2016). "Türkiye'de Kırsal Kalkınma Perspektifinde Kadın". *Kırsal Kalkınma* 04, 30-39.

Öztürk, N. (t.y.) *Yereldeki Üreticiyi Destekliyoruz*. <https://ahatli.org/Yereldeki-Ureticiyi-Destekliyoruz/> (12 Ocak 2020).

Öztürk, N. (t.y.). *El Emeği İçin Ortak Platform Yaratıyoruz*. <https://ahatli.org/el-emeği/> (12 Ocak 2020).

Serinikli, N. (2019). "Kırsal Alandaki Mikro Kadın Girişimcilerin Kooperatifleşmeye Karşı Tutumları: Agro-Turizm Kadın Kooperatifleri". *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 14 (1), 45-57.

Sönmez, N. İ. (2011). *Kırsal Alanda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesinde Kooperatifçiliğin Rolü (Amasya-Çorum İlleri Örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Şengün, H. (2019). "Kırsal Kalkınma ve Kadın Kooperatiflerinin Önemi: Artvin Kadın Girişimciler Turizm Geliştirme Kooperatifi". Ayşegül Mengi ve Deniz İşçiöğlü (Ed), *Kırsal Kalkınma ve Kooperatifçilik*. Ankara: Ankara Üniversitesi, 573-588.

T.C. Resmi Gazete (1995, 25 Temmuz). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*. https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22354_1.pdf (12 Ocak 2020).

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü (t.y.). *Antalya'da Tarım*. <https://antalya.tarimorman.gov.tr/Menu/75/Antalyada-Tarim> (12 Ocak 2020).

T.C. Ticaret Bakanlığı (2019, 01 Ağustos). *2019-2023 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı*. <https://www.ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/projeler/devam-eden-projelerimiz/2019-2023-turkiye-kooperatifcilik-stratejisi-ve-eylem-planı> (11 Ocak 2020).

T.C. Ticaret Bakanlığı (2019, 31 Temmuz). *Kooperatif Nedir?*. <https://www.ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/kooperatif-nedir> (12 Ocak 2020).

Yılmaz, E., Özdemir, E., Orman, Y., Unakıtan, G. ve Konyalı, S. (2019). "Tarımsal Üretimde Kadınların Karar Alma Süreçlerine Katılımı ve Kooperatiflerden Beklentileri". *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 71-81.